

**XII WOJEWÓDZKI KONKURS HISTORYCZNO – LITERACKI
„PRAWDA I KŁAMSTWO O KATYNIU”**

KU PAMIĘCI GENERAŁA STANISŁAWA HALLERA

„Generał Haller Stanisław. Na dowódcę armii zdalny, nie ma kaprysów co do otoczenia i sam sobie da radę w każdym sztabie. Jako szef Sztabu Wodza Naczelnego jest bardzo dobrym i lojalnym pracownikiem”

-Józef Piłsudski o Stanisławie Hallerze

Pamięć to nasz dziejowy obowiązek, przekazywany z pokolenia na pokolenie. Jest ona jednocześnie błogosławieństwem i brzemieniem, gdyż należy ocalić od zapomnienia nie tylko wydarzenia pełne radości i chwały, ale również zatrzymane w kadrze historii momenty mroczne, kipiące krwią i przerażające zbrodnią. To tak jakbyśmy trzymali w dłoni cenną monetę, której awers urzeka blaskiem, a rewers przeraża odbitym piętnem wszelkiego zła. Najważniejszą według mnie kwestią w przyjmowaniu i przekazywaniu naszego dziedzictwa jest, by był to przekaz stojący w prawdzie, niezmacony czarnym barwnikiem kłamstwa. Chwała i cześć więc tym, co za prawdę, dla prawdy i w prawdzie szli i ginęli z rąk zadających kłam naszej ojczyściej historii.

Dziś chcę oddać honory właśnie jednemu z tych, którego niewybaczalna śmierć stała się synonimem odkopywania prawdy z mogił, centymetr po centymetrze, rok po roku... aż do zwycięstwa! A pamiętać należy o wszystkich i o każdym z osobna.

W tej pracy postaram się przybliżyć i rozświetlić postać wielkiego polskiego patrioty, idealisty i żołnierza – generała Stanisława Hallera. Nakreślę jego życiorys i napiszę krótki wiersz ku jego pamięci.

Gen. dyw. Stanisław Haller a właściwie Stanislaus Haller Edler von Hallenburg (1872-1940) był jednym z jedenastu polskich generałów zamordowanych przez NKWD w 1940 roku. Był odznaczony m.in. Orderem Odrodzenia Polski, Krzyżem Walecznych i dwukrotnie Orderem Virtuti Militari. Pośmiertnie został awansowany do generała broni przez Ś.P. prezydenta Lecha Kaczyńskiego.

Urodził się w majątku Polanka Hallerowska 26 kwietnia 1872 roku i był synem Władysława Hallera oraz Lucyny Haller. Po zdaniu matury postanowił zostać wojskowym.

Karierę wojskową Haller zaczynał w wojsku jednego z zaborców Polski, Austro-Węgier. Wstąpił do jednorocznej szkoły oficerów rezerwy armii Austro-Węgier. Został przyjęty do armii jako podporucznik artylerii w dniu 1 stycznia 1894 roku. Około 1907 został przydzielony do oddziału wojskowego Grupy C.K. Obrony Krajowej. Podczas I wojny światowej walczył głównie na froncie włoskim, gdzie piął się w hierarchii wojskowej. W 1917 roku otrzymał awans na pułkownika. Po zakończeniu wojny wstąpił do Wojska Polskiego, gdzie już w 1919 roku został Szefem Sztabu Generalnego WP. Na początku wojny polsko-bolszewickiej Haller dowodził 13 dywizją piechoty oraz Grupą Operacyjną jednak potem został awansowany i objął dowództwo nad 6 Armią we Lwowie. Przyczynił się również do pokonania Armii Konnej Siemiona Budionnego. Po zakończeniu wojny generał stał się rozpoznawalnym i szanowanym dowódcą.

Jego imponująca kariera wojskowa zakończyła się jednak po Przewrocie Majowym w 1926 roku. Wtedy to opowiedział się po stronie przeciwników Piłsudskiego. Kiedy ten przejął władzę generał Haller podał się do dymisji i przeszedł w stan spoczynku. Osiadł w swym majątku i zajął się działalnością społeczną. Dołączył i był aktywnym członkiem Akcji Katolickiej oraz przystąpił do Obozu Wielkiej Polski.

Podczas polskiej obrony we wrześniu 1939 oddał się w dyspozycję Naczelnego Wodza ofiarowując swą pomoc, nie dostał jednak przydziału i niebawem został aresztowany przez NKWD i umieszczony w obozie w Starobielsku, gdzie był najwyższym pod względem starszeństwa polskim oficerem. 6 kwietnia 1940 został wywieziony ze Starobielska do Charkowa i tam zamordowany.

Teraz chciałbym przedstawić mój wiersz, wiersz poświęcony ostatnim chwilom generała i całej zbrodni katyńskiej.

W DÓŁ

Przyodziały w cierniową koronę drzew,
Trwa nieugięty Duch Wolności.
Pierś w pierś, ramię w ramię
Niezlomnych rozciąga się połąć.
Dla Ciebie ordery,
Dla Ciebie zaszczyty
Nie nędznej otchłan mogiły.
Na schody śmierci siłą wepchnięty,
Zmierzasz w dół krokiem pewnym,
Lecz nie lękasz się śmierci,
Lękasz się hańby.
Masz głęboką nadzieję, że nie zostaniesz zapomniany,
I że twoi zdradzieccy zabójcy zostaną ukarani,
A ty, gdzie jesteś zdradziecki kacie?
Co kainowe zasilasz plemię!
Stoisz w pąsach wstydu wśród tej ciszy,
Złamany między niezmordowanymi.
Nie bój się jednak drogi generale,
Okuta w kłamstwa poległych pieśń,
Zrzuciła wreszcie kajdany,
Bo prawda nawet z popiołu ziaren,
Wyda owoc na skale.
I lasem zwartym porośnie,
Co stać będzie na straży.
By skrytobójcza ręka już nigdy,
Przyszłości i Dumy nam nie wydarła.

Dlaczego postanowiłem napisać tę pracę o Stanisławie Hallerze? Uznałem, że pomimo tego, że był generałem i wybitnym dowódcą, to padł on ofiarą swego honoru i nazwiska. Gdy słyszymy nazwisko Haller od razu myślimy o generale Józefie Hallerze, kuzynie Stanisława, przez co ludzie zapominają o tym drugim. Kiedy podał się honorowo do dymisji po Przewrocie Majowym zwolennicy Piłsudskiego zadbali o to, żeby nad wyraz o nim nie rozmawiano. Przykre jest to, że w 1941 roku Władysław Sikorski, nieświadomy wtedy zbrodni katyńskiej wytypował Hallera jako dowódcę Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR, ponieważ Józef Stalin nie przyznał się do tego co zaszło w 1940 roku... Mam nadzieję, że moja publikacja nieco przypomni wszystkim o tym, jak ważną postacią w historii Polski był generał Stanisław Haller.

Wykorzystane źródła:

1. Franz Kadell – „*Kłamstwo Katyńskie, historia pewnej manipulacji. Fakty, dokumenty, świadkowie*”, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2008.
2. Andrzej Leszek Szcześniak – „*Katyń. Relacje, wspomnienia, publicystyka*”, Wydawnictwo ALFA, Warszawa 1989
3. Andrzej Leszek Szcześniak – „*Katyń. Tło historyczne, fakty, dokumenty*”, Wydawnictwo ALFA, Warszawa 1989
4. Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Biuro Edukacji Publicznej – „*Zagłada polskich elit. Akcja AB – Katyń*”, IPN, Warszawa 2006
5. Andrzej Wajda – „*Katyń*”, 2007
6. Bogusław Wołoszańskim – „*Sensacje XX wieku – Katyń*” – program dokumentalno-historyczny”, 2005
7. <https://pl.m.wikipedia.org>
8. <https://dzieje.pl>

Autor: Bartosz Adamowicz, uczeń klasy VII
Szkoła Podstawowa nr 1 w Koniecpolu im. Stanisława Koniecpolskiego